

Önsöz Olarak:

24 Haziran Adil Bir Seçim Oldu mu?

Hayır!

Bu soruya verilecek objektif yanıt budur.

Demokrasilerde siyasal iktidarlar sandık yoluyla el değiştirebilir. Bu temel kabulün devre dışı bırakılması meşruiyet tartışması doğurur. Meşru bir yönetimin sürdürülebilir olması için seçimlerin güvenli ortamda yapılması zorunludur. Türkiye, partilerin eşitsiz koşullarda yarıştığı bir seçim dönemine mahkûm olmuştur.

24 Haziran seçimlerinin siyasi tarihe, seçmen iradesinin “demokratik koşullarda” sandığa yansdığı bir seçim olarak geçmesi hep tartışılır olacaktır.

Adil Seçim Platformu:

Kendisi için temel amaç olarak belirlediği; sandıklara sahip çıkılması organizasyonunu, bileşenlerin ve gönüllülerin değerli katkısıyla başarmış, 700 bin kişilik bir insan kaynağını hedef doğrultusunda hareketlendirmiştir.

Sandık güvenliğinin yanı sıra, AA'nın manipülasyon çabalarını engellemek için gelen talep üzerine, seçim sonuçlarını canlı yayınlamaya karar vermiş, ancak bu konuda toplumun beklentisini karşılayamamıştır.

Seçim sürecinin bir bütün olarak ele alındığı Adil Seçim Platformu raporunun birinci bölümünde, **Adil Seçim Kriterleri** irdeleniyor. Bu kriterler üzerinden hazırlanan Seçim Matrisi sunuluyor. Seçim ihlalleri, ihlallerin yoğunlaştığı alanlar, ihlallerin yoğunlaştığı şehirler, spekülasyon ve manipülasyon konusundaki gözlemler, silahlı çatışma ve can kaybı konularının yarattığı sorun ve soruların, YSK tarafından yanıtlanarak aydınlatılması isteniyor.

Raporun ikinci bölümünde Adil Seçim Platformu ve seçim güvenliği çalışmaları masaya yatırılıyor. Başarılanlar ve başarısız olanlar konusunda içtenlikle durum saptaması yapılıyor. Bu bölüm sonunda da toplumun bilgilendirilmesi gereken konularda YSK'ya yönlendirilen sorular var.

Ülkemizde güvenli, şeffaf, adil bir yerel seçim yaşanması gerekliliği, önümüzde duruyor. Güç birliğine duyulan ihtiyaç açık.

Rapor geleceğe yönelik olarak, süreçte yaşananlardan kazanılan deneyim ışığında, ortak çalışma istek ve iradesiyle sonlanıyor.

GİRİŞ

24 Haziran Seçimleri, ilan edilmesinden, seçim sonuçlarının açıklanmasına kadar, adil, eşit, bağımsız ve demokratik koşullardan uzak bir şekilde gerçekleşmiştir. Öyle ki AGİT (Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı), AKPM (Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi) gibi resmi olarak uluslararası bağımsız seçim gözlemciliği yapan kuruluşlar ile İHD (İnsan Hakları Derneği) ve ESHİD (Eşit Haklar İzleme Derneği) gibi ulusal düzeyde bağımsız izleme yapan grupların seçim izlenmesine ve raporlanmasına yönelik çalışmaları dahi engellenmiştir.

24 Haziran seçim süreci; demokratik seçimlerle ilgili temel ilke, değer ve koruyucu önlem ve düzenlemelerin hemen tamamının ihlali veya ihlale açık hale getirilmesi üzerine kurulmuştur. Bunlar;

- Seçimlerin **OHAL** koşullarında gerçekleştirilmesi,
- 15 Temmuz Darbe girişimi sebebiyle ilan edilen OHAL'in her tür muhalefetin susturulması ve propaganda ve ifade özgürlüğünün kısıtlanması için araç haline getirilmesi
- Seçim Kanunu'nun 25 Nisan 2018 tarihinde değişmesi,
- Seçim takvimi ilanından sonra seçim kanununda değişikliğe gidilmesi,
- "Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz." hükmünün kaldırılması,
- Genel işleyişte seçim takvimi 90 gün iken 24 Haziran'da takvimin 55 güne indirilmesi,
- Cumhurbaşkanı adaylarından Selahattin Demirtaş'ın hükümlü olmamasına rağmen tutukluluğunun devam etmesi ve seçim çalışması yürütmesinin engellenmesi,
- Güvenlik iddiası ile sandıkların taşınması ve birleştirilmesi,
- KHK ile YSK'nın televizyon ve radyo üzerindeki yetkisinin kaldırılması ve TV'lerin ve radyoların yanlı yayın yapmasının önünün açılması, yanlı yayın yapan kanalların denetim dışı kalmaları,
- KHK'larla 170'den fazla bağımsız basın - yayın kuruluşunun kapatılması,
- 142 No'lu belgede belgenin 8 Temmuz'da da geçerli olacağına dair ibarenin yer alması ve çoklu kullanımın önünün açılması,

OHAL koşullarında, tüm gücün iktidar lehine toplandığı, demokratik seçim ilkelerinin işletilmediği ve ortadan kaldırıldığı 24 Haziran seçimlerinde; seçim öncesi, seçim günü ve sonrası süreçlerin detaylı incelenmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir.

Bu koşullar altında Adil Seçim Platformu (ASP) bileşenleri tarafından hazırlanan bu rapor seçim öncesi, seçim günü ve seçim sonrasındaki sandık güvenliği ihlallerini görünür kılmak ve platformun sandık güvenliğine yönelik çalışmalarını ve seçim günü yaşanan aksaklıkları kamuoyu ile paylaşmak üzere hazırlanmıştır.

Rapor, süreçlerin tamamını bir bütün olarak ele almaktadır; zira toplum nazarında seçim sonuçlarına odaklı olarak tariflenen "seçim hilesi", ancak seçim süreci bir bütün olarak ele alındığında görülebilir. **Sürekli atf yapılan "seçim hilesi", bir veya birden çok tutanak toplamı değil; seçim sürecinin tamamına yayılan antidemokratik uygulamalar bütünüdür. Seçim hilesi, seçmen iradesinin manipüle edilmesiyle sonuçlanan her tür eylem olarak anlaşılmalıdır.** Bu bağlamda seçim gününe kadar seçmen iradesinin oluşması,

seçim günü ise seçmen iradesinin yansıtılması şeklinde iki aşamadan bahsedilebilir. Bir başka ifade ile **adil seçim** hem seçmen iradesinin oluşumu hem de yansıtılması aşamalarında manipülasyon ve haksız müdahalenin bulunmadığı seçimdir. Adil Seçim Platformu'nun da adil seçimlerin tehdit edilmesi olarak tariflediği bu durum seçim sürecinin tamamına yayılmış ve bir güç asimetrisinin kurumsallaşması ve yasallaştırılması durumudur. **Bu sebeple yukarıda listelenen koşullar altında adil ve demokratik bir seçim sürecinin yaşanmadığı ve demokrasinin temel ilkesinin kadük bırakıldığı söylenebilir.**

Adil Seçim Platformu açısından ise seçim günü sonuçların açıklanması noktasında yaşanan aksaklıkların ve bu krizin yönetilmesinde yapılan hataların kamuoyu ile açıklıkla paylaşılması ve bu aksaklıkların sandık güvenliği sağlamak için yapılan çalışmalardan ayrıştırılması başta kamuoyunda yarattığımız umut sebebiyle borcumuzdur.

Bu saikle hazırlanan rapor iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm seçimlerin adil seçim kriterleri bakımından değerlendirmesini ve seçim günü yaşanan ihlalleri içermektedir. İkinci bölüm ise Adil Seçim Platformu'nun kuruluşundan itibaren adil seçim süreçlerine yönelik yaptığı çalışmaları ve seçim günü yaşanan aksaklıkları ve bu aksaklıkların yönetimini içermektedir.

1. BÖLÜM

Raporun 1. bölümünde 24 Haziran Seçimleri adil bir seçim midir? Seçimlerde hile yapılmış mıdır? Sorularına cevap verilmektedir. Bu sorulara, seçim süreçlerinin tamamı masaya yatırılarak ve seçim süreci bir bütün olarak ele alınarak cevap verilmektedir. Bu bölümde seçim sonuçlarına odaklı olarak tariflenen “seçim hilesi”ni süreçlerin tamamında görünür kılmak üzere hangi süreçler ve hangi kriterlere bakılmak gerektiğine dair bir çerçeve sunulmaktadır. Bu çerçeve, seçimlerin seçmen iradesi manipülasyonu ve eşitsiz koşulların ve baskının hakim olduğu bir ortamda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

24 Haziran Seçimlerinin Adil Seçim Kriterleri Bakımından Değerlendirilmesi

Seçim süreçlerini değerlendirmeye başlarken, platformun da adını aldığı adil seçim kavramını ve unsurlarını tanımlamak gerekmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki; ASP ve sivil toplum örgütlerinin seçimlerin adil olmadığına dair iddiaları; süreçlerin objektif bir gözle; demokrasinin temel ilkelerine, AGİT kriterlerine ve Venedik Komisyonu yol gösterici ilkelerine göre değerlendirilmesine dayanmaktadır.

Seçimlerin adil olması; o seçimin ilan edilişinden ve ilan edilme biçiminden, sonuçlanmasına ve sonuçlanma biçimine kadar bütün sürecin adil olması ile mümkündür. “Adil seçim”; seçimin ilanı, süreç, propaganda, medya, kurumlar, SEÇSİS, hukuk, sandık organizasyonu, seçim

sonuçlarının toplanması, duyurulması gibi pek çok bileşenin adil olmasının toplamıdır diyebiliriz. Özetle, ancak seçim süreçlerinin adil olması ile adil bir seçimden bahsedilebilir.

Bu alt süreçlerin herhangi biri sadece bir parti ya da grup/kişi için erişilebilir, kontrol edilebilir, değiştirebilir ya da denetlenebilirken; hiçbir kurum ve mekanizma tarafından denetleme işlemine tabii değilse, burada adil bir seçimden bahsetmek mümkün değildir.

Aşağıda yer alan adil seçim matrisi 24 Haziran Seçimlerinin alt süreçlerini değerlendirmektedir. Matriste yer alan durumlar bir arada ele alındığında adil ve demokratik bir seçimden bahsetmenin olanaklı olmayacağı görülecektir.

ADİL SEÇİM MATRİSİ- 24 Haziran Seçimleri

Konu	Durum
Seçim ortamının adil olması	OHAL koşullarında seçim yapılmıştır.
Seçimin ilanının adil olması	20 Nisan 2018 tarihinde TBMM’de 386 kabul ve SIFIR red oyu ile kabul edilmiştir.
Mevzuatın adil olması	298 sayılı Seçim Kanunu 25 Nisan 2018’de değişmiştir.
Kamu Araçlarının Adil Kullanımı	
Kamu Kaynaklarının suistimali	298 sayılı kanunun 64. maddesine aykırı olarak açılış ve temel atma törenleri yapılmıştır.
Törenlere ait yasaklar	298 sayılı kanunun 63. maddesinde “törenler tertipleme, nutuklar söylemek, demeçler vermek ve bunlar hakkında her türlü vasıta ile yayınlarda bulunmak yasaktır” denilmesine rağmen uygulanmamıştır.
Başbakan ve bakanlara ait yasaklar	298 sayılı kanunun 65. maddesine aykırı olarak kamu araçları ile seçim faaliyeti yapılmıştır.
Seçim Yasaklarının Denetlenmesi	YSK, seçim yasaklarını denetlememiştir.

Eşit Bütçe

Hazine yardımı/ adaylık ücreti Ak Parti :417 milyon TL /42 milyon
CHP: 213,3 milyon TL/ 14 milyon TL
MHP: 100,2 milyon/ 3,2 milyon TL.
HDP: 90,6 milyon TL /1,5 milyon
İYİ Parti: 0 / 14 milyon TL,
Saadet Partisi: 0/ 2 milyon TL

CB adaylık bütçeleri Erdoğan: 86 milyon TL
İnce: 16 milyon TL
Akşener: 7 milyon TL
Demirtaş: 4 milyon TL
Karamollaoğlu: 2 milyon TL

Kamu Bütçesinin seçim malzemesi olarak kullanımı¹ AK Parti için:
Emekli ikramiyeleri: 23 Milyar TL
Emlak Dahil Vergi Afları: 25 Milyar TL

Eşit Propaganda Hakkı

TRT Cumhuriyet İttifakı: 181 saat'ten fazla
Millet İttifakı: 21 saat
HDP: ½ saat
(14 Mayıs 22 Haz arası)[1]

TRT Kürdi Cumhuriyet: 6 saat 20 dk
Hüdapar: 1 saat 22 dk iken HDP'nin SIFIR.
(14 Mayıs 22 Haz arası)[2]

TV reklamları süre Cumhuriyet 278 saat
kıyaslaması Millet: 81 saat
HDP: 1 saat
18 Mayıs – 18 Haziran arası[3]

¹ Mediacat'in çalışması

Partilerin seçim büro/araçlarına, aday, miting ve çalışanlarına yönelik baskın, saldırı, tehdit, polis baskınları, etkinlik iptali, stande müdahale/sivillerin müdahale si[4]:	HDP: 93 saldırı İyi Parti : 12 saldırı CHP: 12 saldırı Saadet Partisi: 8 saldırı MHP: yok AKP: 2 saldırı
Sansür	OHAL KHK'ları ile 170 'den fazla basın ve yayın kuruluşu kapatıldı
Miting ve gösteri yasaklamaları[5]	HDP'nin 17, CHP'nin 2 İyi Parti ise 2
Gözaltı Sayısı / tutuklama sayısı[6]	HDP: 361/13 AKP: 0 /9, MHP: 6/2 Mahmut Konuk: 11/0
Sandık Organizasyonu	Sandık güvenliği ve gizli oy, açık sayıma aykırı işlemler için rapora bakınız.
Seçim Sonuçlarında tercihli açıklaması (AA'nin ilk açıklama oranları)	24 Haziran 18.45'de Erdoğan %59 ile başladı %52,5 ile bitirdi Cumhur %65 ile başladı %53,6 ile bitirdi.
AA'nin ilk rakamı ile YSK'nın son rakamı arasındaki fark:	Referandumda Evet: 15 puan fazla (%77,5 ile başladı %52:5 ile bitirdi) 1 Kasım'da AKP: 23,5 puan fazla (%73 ile başladı, %49,5 ile bitirdi) 7 Haziran'da AKP: 22,1 puan fazla (% 63 ile başladı: %40,9 ile bitirdi)

[1] Seçim İhlalleri Raporu, HDP
[2] Seçim İhlalleri Raporu, HDP
[3] Medicat'in çalışması

[4] İHD raporu
[5] İHD raporu
[6] İHD raporu

Seçim Günü Yaşanan Seçim İhlalleri

Seçim günü başta Adil Seçim Platformu ihbar hattı olmak üzere, Sensiz Olmaz, Sandık Gücü, Oy ve Ötesi, baro ihbar hatları ve parti kriz masalarına seçim ihlallerine yönelik ihbar ve destek talepleri ulaştı. Türkiye'nin hemen her ilinden gelen ihlal, ihbar ve destek çağrıları bazı okul, il ve ilçelerde yoğunlaştı. Aşağıda başlıklar halinde görülebileceği gibi seçim ihlalleri sandıkların kuruluşundan, oy sayım işlemine kadar tüm sürece yayılmaktadır.

Hemen her ilde gerçekleşen seçim ihlalleri Adil Seçim Platformu bileşenleri tarafından yürütülen; sandık kurulu görevlisi yerleştirme, müşahit ve avukat organizasyonu sayesinde sandık başında engellenebilmiş ve kayıt altına alınabilmiştir.

Bunlara ek olarak "Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz." hükmünün kaldırılması ve Seçim Kanunu'nda yapılan son dakika değişikliklerle seçimlerin gerçekleştirilmesi, sandık kurulu başkanları tarafından bile yeterince bilinmeyen bir mevzuatla seçimin gerçekleştirilmesi sonucunu doğurmuştur. Demokratik seçimlerin gerçekleşebilmesi için önemli role sahip sandık kurulu üyelerindeki bu bilgi eksiklikleri hataların yapılmasına ve gerilimin artmasına zemin hazırlamıştır.

İhlallerin yoğunlaştığı alanlar

- Mühürsüz pusula
- Başkası adına oy kullanma
- Güvenlik gücü müdahalesi
- Oy kullanmanın engellenmesi
- Seçim görevlilerine saldırı/ müdahale
- Kabine birden çok kişinin girmesi
- Açık oy kullanımı
- Toplu oy kullanımı
- Oy pusulasının fotoğrafının paylaşılması
- Parti görevlilerinin müdahalesi
- Propaganda yasağının ihlali/parti sembolü kullanılması
- Tehdit içerikli paylaşım
- Oy sayım - dökümünün izlenmesinin engellenmesi
- 142 belgesinin oy kullanma işleminden sonra teslim edilmemesi

Demokratik bir seçim sürecinde bir tanesinin bile gerçekleşmemesi beklenirken; bu kadar yoğun seçim ihlalinin ve güvenlik sorununun yaşanması, kanıtlanan toplu oy, açık oy kullanma vakaları ve can kaybına varan çatışmalar seçim sonuçlarının meşruiyetine gölge düşürecek nitelikte ve yoğunluktadır.

a. Spekülasyon/ Manipülasyon

24 Haziran Seçimleri doğru ve güvenilir bilginin ve bağımsız iletişim araçlarının Türkiye'nin en temel ihtiyaçlarından biri olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Seçim süreçlerinin açık, şeffaf ve güvenilir olmaması, kamu olanaklarının ve güvenlik güçlerinin cumhur ittifakı lehine kullanılıyor olması, iktidar kitleleri dışındaki gruplarda seçim güvenliğine yönelik derin bir korku ve kaygı yaratmıştır. Bunun sonucunda doğru bilgi kaynaklarının sınırlılığı, bağımsız veya seçim kanununa uygun davranan basın-yayın kuruluşlarının

yokluğu; kitleleri manipülasyona açık hale getirmiştir. Tanınan kişi ve hesapların da sorumsuz tavırları ve yönlendirmeleri sebebiyle kişiler uçan mühür gibi asılsız haberlerin hızlıca yayılmasına neden olmuştur. Asılsız haberlerin panikle yaygınlaştırılması, seçimin hemen her sürecinde yaşanan ihlallerin gölgede kalmasına ve güvenilirlik kaybı yaşanmasına sebep olmuştur.

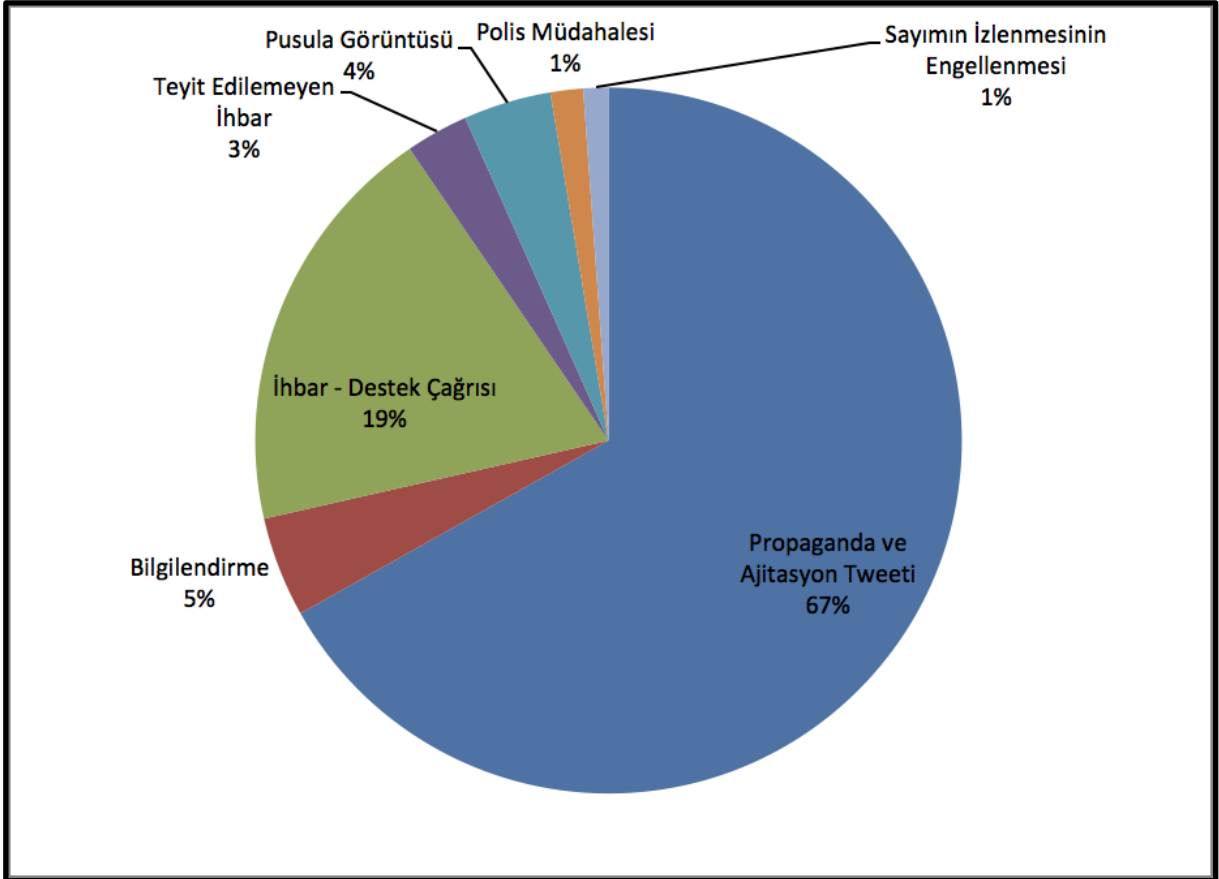
Muhalefet partilerinden ve cumhurbaşkanı adaylarından, topluma sağlıklı ve düzenli bilgi akışı sağlanamamıştır. Bu durum spekülasyonların yaygınlaşmasını hızlandırmış, seçim güvenliği için canla başla çalışan insanların dahi spekülasyonlar dışında bilgi edinme olanağını ortadan kaldırmış ve toplumsal olarak bir spekülasyon akışının içine düşülmesine sebep olmuştur. Spekülasyonların seçim gününü aşan bir işlevi ve sonucu da seçimle değiştirme gücüne duyulan inancın zayıflamasıdır. Bu da umutsuzluğu örgütleyerek çaresizliğin kabullenilmesine neden olmuştur.

Anadolu Ajansı'nın verileri dışında bir bilgi kaynağının olmaması, Adil Seçim Platformu'nun da kendi topladığı verileri açıklamakta geç kalması seçim sayım döküm işlemlerinde manipülasyon olduğu inancını güçlendirmiştir. Anadolu Ajansı'nın, Cumhur İttifakı'nın ve ittifakın adayı Recep Tayyip Erdoğan'ın oy oranlarını başlangıçta çok yüksek açıklaması ve oranların düşerek ilerlemesi -diğer spekülasyonlarla birlikte- manipülasyon olduğu iddiasını güçlendirmiştir.

Doğru ve güvenilir bilgi ihtiyacı sadece seçim günü ile değil seçim sürecinin tamamına ilişkin bir ihtiyaç. Seçim tarihi belirlendikten sonra en çok yayılan 5 asılsız haber için teyit.org tarafından hazırlanan grafik, bu ihtiyacı gözler önüne sermektedir.

Seçim günü ihlallerin duyurulması için açılan #SandıkDestek ve #Sandıkİhbar twitleri incelendiğinde ortaya çıkan tablo sosyal medyanın etkin Şekilde kullanılmadığını göstermektedir.

#SandıkDestek etiketiyle atılan 9767 tweet incelendiğinde, orijinal tweet sayısının 789, ihbara yönelik tweet sayısının ise 166 tweet ile sınırlı kaldığı ortaya çıkmaktadır. Atılan tweetlerin dağılımı aşağıdaki gibidir. Seçim günü kullanılan #Sandıkİhbar etiketi için de benzeri bir durum söz konusudur. Bu alanlar etkin kullanılmadığı için ihlallerin görünür kılınması yerine, manipülasyonun yaygınlaŐmasının aracı haline gelmiŐlerdir.

24 Haziran seçim deneyimi başta liderler ve politik figürler olmak üzere seçim güvenliğine ilişkin doğru ve teyit edilmiŐ bilginin paylaşılması, toplumun doğru bilgilerle yönlendirilmesi konusunda tavır deėiŐikliėine gidilmesi gerektiğini göstermektedir. Bunun yanında seçim güvenliğinin sadece sayım dökümle sınırlı kalmadığı, spekülasyonlara ve manipülasyon giriŐimlerine karşı da tedbir alınması gerektiği ortaya çıkmıştır.

MÜŞABİRLERDEN HABERLER

**Whatsapp ihbar
hattına sabah
06.30'dan 15.30'a kadar
77 ihbar bildirimini geldi**

**77 haberin 40 tanesi
teyit edildi. 33 haberi
takip etmeye devam
ediyoruz.**

**İletilen haberlerin 27
tanisi hatalı çıktı.**

**İhbarlarınızı; sandık -
okul - zaman bilgisi ve
fotoğrafla birlikte
#sandikihbar etiketiyle
paylaşabilirsiniz.**

**Haber paylaşırken güvenilmeyen
kaynaklardan gelen bilgileri değil
kendi tanık olduğunuz haberleri
iletmenizi rica ederiz.**

**@musabircom
@adilsecimnet**

Dezenformasyon

Seçim günü #Sandıkİhbar twitleri incelendiğinde:

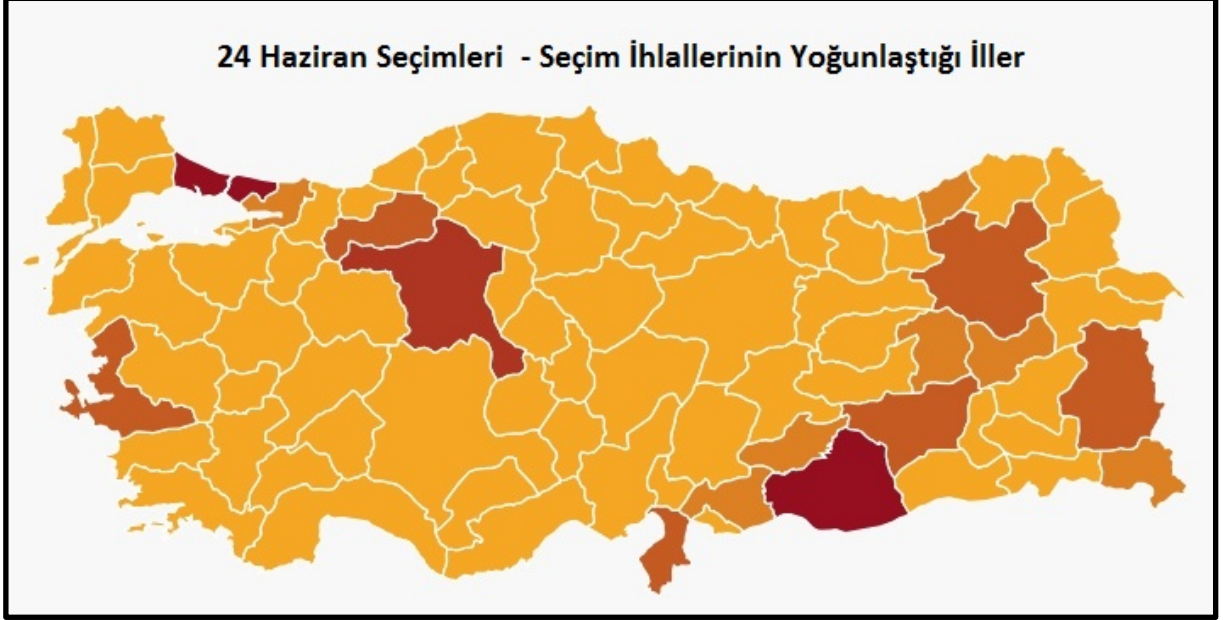
- Saat 12 itibariyle gelen 40 haberin 32 tanesi incelenmiş ve bu 32 haberin 27'si hatalı, 5'i doğru çıkmıştır. Bu bilgi kamuoyu ile paylaşılmıştır.

- Saat 15 itibariyle 77 haberin 40 tanesi incelenmiş ve bu 40 haberin 27'si hatalı çıkmıştır. Bu bilgi kamuoyu ile paylaşılmıştır:

Çok açık ki "hileli seçim" söylemi genel olarak seçime dair hassasiyeti arttırsada, diğer taraftan manüpletif/ajite edici bir rol üstlenmeyi seçim günü de sürdürmektedir. Bu noktada YSK'nın denetleme ve düzenleme konusundaki eksikliği ciddi rol oynamaktadır.

b. İhlallerin yoğunlaştığı şehirler

24 Haziran'da yaşanan seçim ihlalleri Türkiye geneline yayılmakla birlikte; bazı il, ilçe ve okullarda yoğunlaşmaktadır. Urfa; Suruç, Eyyübiye, Akçakale, Haliliye ilçeleri, Bolu - Gerede, İstanbul - Bakırköy, İzmir - Göztepe, Bornova, Diyarbakır, Erzurum en çok ihlal haberinin geldiği yerler oldu. Aşağıdaki haritada koyu kırmızı ile renklendirilmiş alanlar, ihbarların en çok geldiği illeri göstermektedir.

Seçim ihlalinin en çok yoğunlaştığı yerlerden Urfa'da;

- Bazı sandık kurulu başkanlarının aslında oy verme işlemi baştan geçersiz kılacak temel eksiklikler ve hatalar konusunda bile bilgi sahibi olmadığı;
- Şimdiye kadar bölgede seçim izleme çalışmasının hemen hiç yapılmadığı ve aşağıda sıralanan ihlallerin yerleşik bir davranış biçimi haline geldiği gözlenmiştir.
 - Açık oy kullanımı
 - Kadınlarla birlikte kabine girip oy kullanma
 - Yerde olmayan seçmenlerin yerine oy kullanma
 - Seçmen olmayıp kimlikle oy kullanmaya çalışma
 - Müşahitlere zorluk çıkarma, tehdit ve saldırı

c. 142 Belgesinin Kullanımı

Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer alan illerde ve kısmen sandık taşıma işlemi uygulanan yerlerde yoğun bir şekilde 142 belgesiyle toplu oy kullanımı tutanaklara yansımıştır. Bu belgeyle oy kullanan seçmenlere ait bilgilerin siyasi partilerde bulunmayışı ve bu seçmenlerin belirli seçim çevrelerinde kümelenmesi seçim sonucunu etkileyebilmekte ve seçim güvenliğine dair şüphe doğurmaktadır. 142 belgesiyle oy kullananların birçok yerde bu belgeyi sandık kuruluna sunmadığı, sunanların bu belgeyi sandık kuruluna teslim etmediği gözlemlenmiştir. Söz konusu belgeyle mükerrer oy kullanımının önlenmesi için herhangi bir önlem alınmadığı gibi bu belgenin ilçe bazında kaç kişi için düzenlendiği, bu belgeyle ilçe

bazında toplamda kaç kişinin oy kullandığı ve Türkiye geneli kaç seçmene tekabül ettiği açıklanmamıştır.

c. Silahlı Çatışma ve Can Kaybı

24 Haziran seçimleri seçim bölgesinde çok fazla sayıda arbede, tartışma, bıçakla yaralama, tehdit ve silahlı çatışma meydana gelmiştir. Bunlar sonucunda çok sayıda insan yaralanırken bir kişi de hayatını kaybetmiştir.

- Erzurum'un Karaçoban İlçesindeki İMKB Ortaokulu'nda oy kullanma sırasında çıkan silahlı çatışmada İYİ Parti Erzurum Karaçoban İlçe Başkanı Mehmet Sıddık Durmaz hayatını kaybetti.
- Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde, Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde oy kullanmaya gelen iki grup arasında çıkan tartışmada 3 kişi yaralandı.
- İstanbul Kağıthane'de bulunan Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nda Kağıthane İyi Parti İlçe Başkanı, gazeteci Vedat Yenerer, İyi Parti Genel Başkan Yardımcısı Ümit Özdağ saldırıya uğradı.
- HDP'nin Ankara Keçiören, Urfa Viranşehir, İstanbul Esenler, Ümraniye, Çekmeköy ve Sultanbeyli ilçe binalarına ve Bolu il binasına içinde parti çalışanları varken saldırılar gerçekleştirildi.
- Seçim sonuçları açıklanmadan silahlı bazı gruplar sokağa çıkıp kutlama yaparak toplumun güvenliğini tehdit etti.

d. YSK Sistemindeki Hatalar

Seçim günü yaşanan ihlaller YSK veri sistemindeki sorunlar ve hatalarla pekişmiştir. Seçim sonuçlarıyla ilgili en temel sorunlardan biri de sandık sonuç tutanaklarıyla ilgilidir. Kayıt altına alınmış sayım döküm cetvelleriyle sandık sonuç tutanakları arasında hem şekli hem de oy dağılımını etkileyen hatalar bulunmaktadır. Sandık sonuç tutanaklarında doldurulması zorunlu olan birçok alan boş geçilirken bazı tutanakların mühürsüz bazılarının ise imzasız bir şekilde sisteme girildiği gözlemlenmiştir. YSK'nin bu konuda yeterli eğitim vermediği görülmektedir. YSK tam doldurulmamış sandık tutanaklarını da geçerli saymıştır. Hatırlanacağı üzere seçimlerden hemen önce sandık kurulu başkanlarının "kamu görevlisi" kişilerden belirlenmesine ilişkin yasal düzenlemeye gidilmiştir. Kamu görevlisi bir sandık kurulu başkanının sandık sonuç tutanağında yer alması gereken birçok önemli alanı doldurmaksızın kurul üyelerine imzalatması ve bu eksik haliyle ilçe seçim kuruluna teslim edebiliyor olması gibi vakalar tespit edilmiştir.

Sonuç olarak yukarıda bahsedilen ihlaller ekseninde, seçim öncesinden başlayarak seçimlerin çeşitli süreçleri ele alındığında ortaya çıkan tablo, tüm süreçlere yayılan ve adil olmayan bir ihlaller bütünüdür. Tek bir ihlalin bile yaşanmamasının sağlanması kamu idaresinin görev ve sorumluluğu altındayken, kamunun bir çok ihlale ortak olduğu, göz yumduğu, önlenmesine yönelik bir eylem hazırlamadığı söylenebilir. Zira yukarıda sayılan ihlaller bütünü, en temel olarak halk iradesinin özgürce sandıkta gerçekleşmesinin önündeki en temel

engeldir. Kamunun bizzat seçimlerin demokratik ve adil olmasına yönelik sorumluluğunu yerine getirmediği bir seçim sürecinin demokratik, adil, eşit ve nihayetinde meşru olduğu ve halk iradesinin sonucu olduğu iddia edilemez. Son olarak kamunun nezdinde demokratik seçimlere gölge düşüren aşağıdaki soruların YSK tarafından cevaplanması ve toplumun aydınlatılması gerekmektedir.

1. Türkiye genelinde kaç görevliye 142 belgesi verilmiştir?
2. Türkiye genelinde kaç görevli 142 belgesi kullanarak oy kullanmıştır?
3. YSK neden seçim tutanağında yer alan 142 belgesine ait sütunu partilere iletmemektedir?
4. YSK neden sandık seçmen listesi ile askıya çıkan listeleri açık şekilde paylaşmıyor. Listelerin bir ve aynı olduğu YSK tarafından kanıtlanmalı.
5. MERNİS'te hayatını kaybetmiş görünen ancak YSK'da seçmen olarak görünen kaç kişi vardır?
6. Oy pusulasının fotoğrafını paylaşan kişilere yönelik soruşturma açılacak mıdır?
7. Seçim günü yaşanan propaganda yasağı ihlali, güvenlik sorunları ve seçim yasağının çiğnenmesi vakalarına yönelik ne tür işlemler yürütülecektir?
8. Seçim sonuçları açıklanmadan sokağa çıkıp silahlı kutlama yaparak toplumun güvenliğini tehdit eden kişi ve gruplara yönelik soruşturma açılacak mıdır?
9. İçişleri Bakanlığı tarafından dağıtılan tam yetki kartı nedir? Hangi mevzuata dayanarak ve hangi kriterlerle kişilere verilmiştir?
10. Seçim sabahı kaç zarf ve pusula gönderilmiştir. O gün kaç zarf ve pusula kullanılmıştır, artan zarf ve pusulalar ne yapılmıştır?

2. BÖLÜM

2.1 Adil Seçim Platformu ve Seçim Güvenliği Çalışmaları: İşleyen ve Aksayan Unsurlar

Adil Seçim Platformu (ASP) bileşenleri tarafından hazırlanan bu raporun ikinci bölümünde Adil Seçim Platformu'nun kuruluşundan itibaren adil seçim süreçlerine yönelik yaptığı çalışmaları ve seçim günü yaşanan aksaklıkları ve bu aksaklıkların yönetimini içermektedir. Seçim günü sonuçların açıklanması noktasında yaşanan aksaklıkların ve bu krizin yönetilmesinde yapılan hataların kamuoyu ile açıklıkla paylaşılması amaçlanmıştır. Bu aksaklıkların sandık güvenliği sağlamak için yapılan çalışmalardan ayrıştırılması, ancak yaşanan sıkıntılara raporda yer verilerek ortak öğrenme ve deneyime dönüşmesi sağlamak platformun görevidir.

a. Adil Seçim Platformu'nun Kuruluşu ve İşleyişi

Adil Seçim Platformu, aşağıda isimlerini göreceğiniz siyasi partilerin, demokratik kitle örgütlerinin, sivil inisiyatiflerin, emek ve meslek örgütlerinin, temsil ettikleri milyonlarca seçmenin dileği, beklentisi doğrultusunda, ülkemizde adil ve güvenli bir seçim ortamının sağlanması, 24 Haziran seçimlerinde halk iradesinin her türlü şaibeden uzak şekilde sandığa yansması için güçlerini birleştirdikleri bir platformdur.

Platformun temel hedefi, 24 Haziran'da sandığa gidecek olan ve **hangi partive oy verirse versin** her seçmenin oyunun kullandığı gibi çıkması, seçimin adaletli bir şekilde, güvenlikle sonuçlanmasıdır. Bu hedef doğrultusunda yapılmasına karar verilen işler şöyledir:

- **Sandık Kurulu Üyesi Görevlendirme Organizasyonu:** Siyasi partiler yetkisinde olan sandık kurulu üyesi görevlendirme işi için başta siyasi partiler olmak üzere seçim için kurulacağı açıklanan 181 bin dolayındaki sandığın tümünde birlikte görevlendirme yapmak ve hiçbir sandığın boş bırakılmaması ve her sandıkta platform bileşenleri üyesi en az iki görevlinin bulunması hedeflenmiştir. Sandık Kurulu görevlendirme organizasyonu platformu siyasi parti üyeleri koordinasyonunda diğer bileşenlerin desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya ilişkin gerçekleşen rakamlar raporun takip eden bölümlerinde detaylı olarak paylaşılmıştır.
- **Müşahit Organizasyonu:** Sandık kurulu üyesi görevlendirmesinin tamamlanmasıyla birlikte platformun yayımladığı ADİL SEÇİM uygulaması ve tüm bileşenlerinin katkı ve katılımıyla mümkün olan en fazla sayıda müşahitin görevlendirilmesi için birlikte çalışma yürütülmüştür. Bu çalışma kapsamında gerçekleşen rakamlar raporun takip eden bölümlerinde detaylı olarak paylaşılmıştır.
- **“Müşahir” Organizasyonu:** “Müşahitseniz muhabir de olabilirsiniz” sloganıyla sandık başında görev alacak sandık kurulu üyelerinin, müşahitlerin ve adil seçim uygulamasını kullanan seçmenlerin sandık başında gerçekleşen seçim güvenliğini tehdit eden olayları, usul ve yasa dışı uygulamaları platforma bildirmeleri üzerine kurulu sandık başından bilgi alma ve aldığı bilgilerin haberleştirilerek yayımlanması

organizasyonudur. Bu kapsamda yapılan çalışmalara dair detaylı bilgi raporun takip eden bölümlerinde paylaşılmıştır.

- **Seçim Sonuçlarının Yayınlanması:** Üç kanaldan, ayrı kaynaktan (Platform üyesi dört siyasi partiden, ADİL SEÇİM uygulaması üzerinden ve platform üyesi ve destekçisi yapılardan) gelecek sandık sonuç tutanaklarının dijital ortamda karşılaştırılıp birleştirilmesi ve gerçek zamanlı olarak yayınlanması hedeflenmiştir. Bu kapsamda yapılanlara ilişkin detaylı bilgi raporun takip eden bölümlerinde paylaşılmıştır.

b. Adil Seçim Platformu Bileşenleri

Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi, İyi Parti, Saadet Partisi, Emek Partisi, DİSK, KESK, Birleşik Kamu İş, Atatürkçü Düşünce Derneği, Demokrasi için Birlik, Hak ve Adalet Platformu, Birleşik Haziran Hareketi, Memleket Biziz, Hürriyet Hareketi, Sandık Gücü, Sensiz Olmaz, Seçim Süreci Meclisleri, Oyum Güvende, Anıtpark Forum, Seçim 2018 Yurttaş Haber Ağı.

c. Adil Seçim Platformu'nun Seçim Öncesinde Sandık Güvenliğine Yönelik Aldığı Tedbirler

Adil Seçim Platformu, öncelikle 4 siyasi partinin sandık kurulu üyelerinin **her sandıkta en az iki sorumlu bulunacak şekilde** dağılımını sağlamıştır. Ardından, boş kalan çok az sayıda sandığın müşahitlerce doldurulmasına yönelik organizasyon yapılmıştır. Burada sandıkta kaç kurul üyesinin bulunduğu önceliğiyle daha zayıf sandıklara müşahit ataması yapabilmek için hazırlanan ortak havuz sistemiyle, bileşenler nokta atışı müşahit ataması yapabilmişlerdir. Ortak Havuz sistemi hiçbir kesinti veya problem yaşanmadan kullanılmıştır. Bu kapalı devre bir sistemdir ve sadece bileşenler tarafından kullanılmıştır.

i. Sandık Kurulu Üyesi ve Müşahit Atama Sistemi

Platform üyesi siyasi partilerin (CHP, HDP, İYİ, SP) ve platforma dışarıdan destek kararı alan OVÖ sistemlerinin ASP sistemlerine web servisi entegrasyonu yapılarak, her partinin kendi sisteminden atadığı sandık kurulu üyesinin ve müşahitin ortak veri havuzuna düşmesi sağlanmıştır. Partiler kendi sistemlerinden atama yaptıkları anda boş sandıklar azalmaktadır. Aynı zamanda aşağıdaki listeleme yapısı kullanılarak sandık sandık kaç kurul üyesi ve müşahit bulunduğu analiz edilmiştir. Gönüllü başvurularında önceliklendirme bu alanlara göre yapılmıştır.

Atama sisteminde ilçelere göre dağılım aşağıdaki şekilde görünmektedir.

ADANA İlçe Özeti							
Show	100	entries	Search: <input type="text"/>				
İlçe	Toplam Sandık	Boş Sandık	Toplam Oy	Boş Oy	Puan		
ALADAĞ	50	0	12018	0	Puan		
CEYHAN	357	0	110714	0	Puan		
FEKE	63	0	12564	0	Puan		
İMAMOĞLU	67	0	20256	0	Puan		
KARASALI	80	1	16041	0	Puan		
KARATAŞ	72	0	16151	0	Puan		
KOZAN	309	0	92315	0	Puan		
POZANTI	52	1	14503	0	Puan		
SAİMBEYLİ	47	2	10942	0	Puan		

Mahalleye göre dağılım aşağıdaki şekilde görüntülenmektedir:

ADANA/ALADAĞ Mahalle Özeti							
Show	100	entries	Search: <input type="text"/>				
İlçe	Toplam Sandık	Boş Sandık	Toplam Oy	Boş Oy	Puan		
AKPINAR MAH.	2	0	383	0	Puan		
AKÖREN MAH.	2	0	735	0	Puan		
BAŞPINAR MAH.	2	0	618	0	Puan		
BOZTAHTA MAH.	1	0	219	0	Puan		
BÜYÜKSOFULU MAH.	3	0	1123	0	Puan		
CERİTLER MAH.	3	0	776	0	Puan		
DAİLER MAH.	1	0	84	0	Puan		
DARILIK MAH.	1	0	94	0	Puan		
DÖLEKLİ MAH.	2	0	442	0	Puan		

Sandıklara göre dağılım ise aşağıdaki şekilde görüntülenmektedir:

ADANA/ALADAĞ/SINANPAŞA MAH. Mahalle Özeti													
Show 100 entries										Search: <input type="text"/>			
Sandık ↕	CHP ↕	HDP ↕	İYİ ↕	SP ↕	CHP* ↕	HDP* ↕	İYİ* ↕	SP* ↕	OVO* ↕	ASP* ↕	T ↕	T* ↕	TOP ↕
1043	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	2
1044	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2	1	3
1045	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2	1	3
1046	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2	1	3
Sandık	CHP	HDP	İYİ	SP	CHP*	HDP*	İYİ*	SP*	OVO*	ASP*	T	T*	TOP

Burada sonunda yıldız bulunan başlıklar müşahit sayısını, yıldız bulunmayanlar sandık kurulu üyesi sayısını ifade etmektedir. T değeri kurul üyesi toplamını, T* değeri müşahit toplamını, TOP değeri ise her ikisinin toplamını ifade etmektedir.

- ii. Mobilizasyon - müşahitlerin sorunlu sandıklara yönlendirilmesi
- iii. adilsecim.net üzerinden müşahit çağrısı

Adil Seçim Platformu'nun profesyonel çağrı merkezine her gün gönüllü listeleri iletilmiştir ve bu listeden bir numara arandığı anda aşağıdaki ekranın kişi bilgileriyle açılması sağlanmıştır:

Görevli Atama
Sistemden Getir

Görev Tanımla

Zaten Görevli

Görev Almayacak

Çağrı merkezi ve havuz arasında kurulan web servisi entegrasyonu ile, çağrı merkezi atama yaptığı saniye veri havuzundaki sandık durumlarının güncellenmesi sağlanmıştır. İlgili sistem, seçime kadar geçen kısıtlı sürede tüm atamaların en hızlı biçimde yapılmasını sağlamıştır.

- iv. Adil seçim mobil uygulaması ve uygulamadaki aksaklıklar

Adil Seçim Mobil Uygulaması 31 Mayıs 2018 tarihinde App Store ve Google Play Market'de

yayına girerek, 24 Haziran 2018 erken seçim tarihine kadar toplam 366.000 kişi tarafından indirilmiştir. Adil Seçim Mobil Uygulaması, kullanıcı veritabanını gerçek kişilerle oluşturabilmek için kayıt esnasında cep telefonu numarası doğrulamasına ihtiyaç duymaktadır.

Talepte bulunan kullanıcıları cep telefonlarına gelen kodu alarak sisteme kayıt olmuştur; ancak bir kısım kullanıcı cep telefonuna kısa mesaj gelmediğinden şikayet etmiştir. Bu şikayetlerin ardından yapılan çalışmalar sonucunda bazı kullanıcıların doğrulama mesajı gönderen 6247 kodlu kısa mesaj göndericisinden mesaj alamadığı tespit edilmiştir. Bu sorun doğrulama kodunun, ikinci bir gönderici adı olan "ASP" isminden de gönderilmeye başlanmasıyla büyük oranda çözülmüştür.

v. Gönüllü Başvuru Sistemi

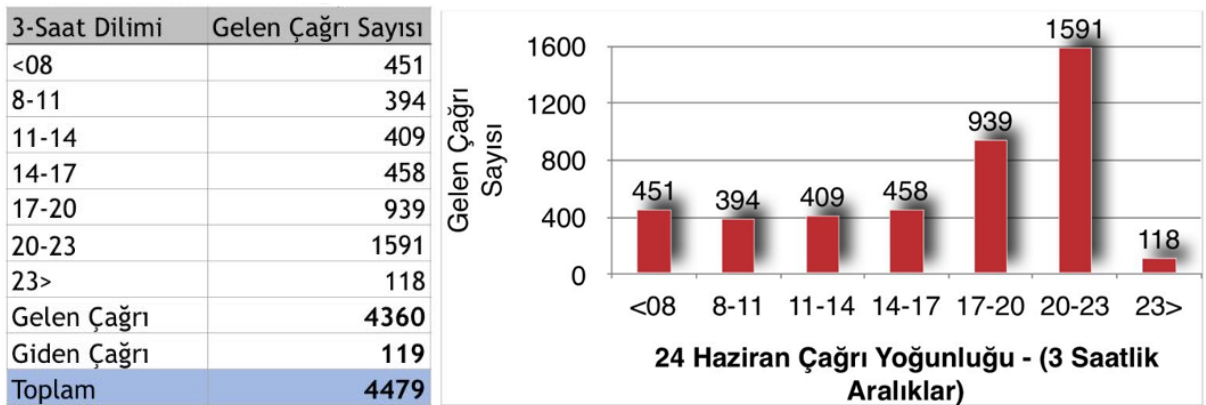
107.356 kullanıcı; isim, soyad ve görev almak istedikleri seçim alanı bilgisini girerek gönüllü başvurusunda bulunmuştur. Çok sayıda kullanıcı, başvurularını seçim günü yaptıkları için ilgili kullanıcılarla ilgili herhangi bir aksiyon alınamamıştır. Seçim gününden önce başvuru yapan kullanıcılardan, İstanbul-İzmir-Ankara vb. gibi müşahit sıkıntısı bulunmayan bölgeler haricinde yaşayanların büyük bir kısmı ASP çağrı merkezi tarafından aranarak görev atamaları yapılmıştır.

d. Adil Seçim Platformu Seçim günü neler yaptı

i. İhbar ve Destek hatları

20 kişilik canlı destek hizmeti ekibi ile onlara hukuki destek veren 2 avukat, koordinasyon merkezinde bulunarak çağrılara cevap vermeye çalışmıştır. Bir çok mesaj “test/deneme” amacıyla gönderildiği için bu durum destek ekibinin ciddi zaman kaybı yaşamasına yol açmıştır.

15 kişilik çağrı merkezi ekibi seçim günü sabah 06:00'dan gece 01:00'a kadar 4479 çağrı cevaplamıştır.

ii. Tutanak Gönderme Sistemi ve Yaşanan Aksaklıklar

Kullanıcılar 17:55 itibariyle tutanak göndermeye başlamıştır ve toplam 79.914 tutanak sisteme yüklenmiştir. Tutanak göndermede sıkıntılar yaşadığını söyleyen kullanıcıların bir bölümü;

- Tutanak fotoğrafı çekerken beliren kırmızı çerçevenin yeşile dönmemesinden
- Yeşile döndükten sonra gönderilen tutanağın gönderilememesinden

şikayet etmiştir.

Tutanak gönderme sistemindeki kırmızı çerçevenin yeşile dönebilmesi için, sandık sonuç tutanağının sağ üst ve sağ alt alanında bulunan QR kodlarının düzgün bir biçimde çerçeve içerisine oturtulması gerekmektedir. Kamera eğer QR kodları algılayamazsa bunun sandık sonuç tutanağı olup olmadığından emin olamayacaktır. Eski telefonlarda, yetersiz ışık kaynaklarında ve güçsüz kameralarda bu sorunun yaşanabilmesi normaldir. Bu durum için 30 saniye kuralı uygulanmıştır. Eğer kullanıcı 30 saniye içerisinde kırmızı çerçeveyi yeşile döndüremezse, çerçeve otomatik olarak yeşile dönerek fotoğraf çekme imkanı sağlamaktadır.

Tutanağı başarılı bir şekilde çekebilmesine rağmen gönderemediğinden şikayet eden kullanıcıların bir bölümünün ise tutanakları aslında gönderebildiği tespit edilmiştir. Adil Seçim Mobil Uygulaması'nın tutanak gönderme sistemi kurgulanırken, sistemde yaşanabilecek olası servis kesintilere karşın tutanak öncelikle güvenilir blob storage kaynağına gönderilmektedir ve ardından web servisleri ilgili tutanağın yüklendiği bilgisi gönderilmektedir. Yani sistemde yaşanan kısa süreli kesintiler büyük oranda **tutanağın gönderildiği bilgisinin alınmasına** engel olmuştur, tutanakların teslim edilmesi için büyük oranda bir engel teşkil etmemiştir. Burada dosyayı yüklediğini bildirme işleminde kısa süreli sıkıntılar yaşanmıştır.

iii. Ortak seçim sonuçlarının açıklanması

e. Sonuçlar:

Sandık sonuçlarına ve ıslak imzalı tutanaklara olabilecek en hızlı biçimde ulaşabilmek için geliştirilmiştir. YSK, CHP, HDP, İYİ, SP, ASP ve OVÖ ile API entegrasyonları yaparak veri almak ve aldığı verileri sunmak üzere tasarlanmıştır. ASP seçim öncesi tüm sandık başlarından, doğrudan alınan seçim sonuçlarını gerçek zamanlı olarak tüm Türkiye'ye duyuracağını ilan etmiştir. Ancak, oy verme işlemi tamamlandıktan sonra, platform üyesi siyasi partilerin veri akışının başlaması ardından yaşanan Adil Seçim uygulaması altyapısıyla entegrasyon problemleri sebebiyle, sandık başlarından gelen seçim sonuçlarını karşılaştırarak yayınlama sisteminin çalışmasında, saat 21:00'e kadar ciddi sorunlar yaşanmıştır. Bu süre içerisinde seçim sonuçları paylaşılammıştır.

Sonuçlar, saat 21.00'dan sonra veri akışı normale dönmüş ve anlık sıkıntılar yaşansa da adilsecim.net üzerinden paylaşılmıştır.

i. Gelen tutanak sayısı ve yüzdesi

Adil Seçim Platformu değerlendirildiğinde; platform bir araya gelme amacı olan sandık kurulu üyesi atama, müşahit yönlendirme ve gönüllü mobilizasyonunu sandıkların tamamına yakınında başarmıştır. Yurtiçi, 180.524 sandığın %99,6'sında, seçmen sayısı itibariyle 56.342.263 seçmenin %99,9'unun oyunun güvenliğini sağlamak üzere yaklaşık 415.000 sandık kurulu üyesi ve 295.000 müşahit görevlendirmesi yapılmıştır. Bu sayede bu sandıklarda gerçekleşen seçim ihlallerine zamanında müdahale edilebilmiştir.

Oy verme işleminin bitmesinden sonra 700.000'in üzerindeki görevlinin eliyle, neredeyse tüm sandıkların ıslak imzalı birleştirme tutanaklarını kısa süre içerisinde Adil Seçim Platformu bileşeni siyasi partilerin seçim merkezlerine ulaştırılmıştır. Bu yolla siyasi partilerin gerekli gördükleri yerlerde yasal itiraz haklarını usulüne uygun şekilde ve zamanında gerçekleştirmelerine katkı sağlanmıştır.

Oy kullanılan 180.477 sandığın 176.945'inde görevlimiz bulunmuştur. Seçim günü sandık kurulu üyesi ve/veya müşahidimizin bulunduğu sandıklar ve bu sandıkların tutanaklar ile teyit edilebilen sandık sonuç bilgileri aşağıdaki gibidir.

Toplam Yurtiçi Sandık Sayısı; 180.524
Oy kullanılan Yurtiçi Sandık Sayısı; 180.477

Milletvekilliği Seçimi Oranları;

Teyit edilen tutanak sayısı; 176.945	Teyit Edilemeyen;
Teyid edilen tutanak oranı; %98,0	Tutanak Sayısı 3.532
Teyit edilen geçerli oy sayısı; 48.068.540	Gecerli Oy Toplamı 562.826
Teyid edilen geçerli oy oranı; %98,8	

Teyit edilemeyen tutanaklar için açıklanan YSK sonuçları;

AKP 350.454	MHP 102.939
CHP 37.090	SP 5.153
HDP 23.385	Diğer 13.202
İYİ Parti 30.103	

Cumhurbaşkanlığı Seçimi Oranları;

Teyit edilen tutanak sayısı; 176.680	Teyit Edilemeyen;
Teyid edilen tutanak oranı; %97,9	Tutanak Sayısı 3.797
Teyit edilen geçerli oy sayısı; 47.943.307	Gecerli Oy Toplamı 618.777
Teyid edilen geçerli oy oranı; %98,8	

Teyit edilemeyen tutanaklar için açıklanan YSK sonuçları;

Doğu Perinçek 828

Meral Akşener 31.954

Muharrem İnce 64.880

Recep Tayyip Erdoğan 499.211

Selahattin Demirtaş 17.560

Temel Karamollaoğlu 4.344

Seçim Sonuçlarının Açıklanamamasına dair Özeleştiri

Adil seçim platformu, asıl görevi olarak tanımladığı sandık güvenliğinin yanı sıra, AA'nın manipülasyon çabalarını engellemek için gelen talepler üzerine seçim arifesinde seçim sonuçlarını canlı yayınlama kararı vermiş, kısa bir sürede hazırlıkları tamamlamaya çalışmıştır. Fakat, ASP uygulamasında seçim öncesinde deneme ve simülasyon çalışması gerçekleştirilmediğinden, olası aksaklıklar önceden telafi edilememiştir. Bu sebeple de seçim sonuçlarını açıklamak konusunda toplumda yarattığı beklentiyi karşılayamamıştır. Yukarıda belirtilen teknik aksaklıklar bir araya geldiğinde seçim günü murad edilen ve ilan edilen zamanda bu işlev yerine getirilememiştir.

Anadolu Ajansı verilerine güvenilmemesi toplumda gözlerin Platforma çevrilmesine neden olurken, sonuçların zamanında açıklanamaması güven sarsıcı bir etki yaratmıştır. Platform kamuoyuna sonuçların açıklanmasını geciktiren eksiklikler ve teknik aksaklıklara dair zamanında bilgilendirme yapamamıştır. Zamanında bilgilendirme yapılamaması ise spekülasyonların güçlenmesine ve kaygı ortamının artmasına zemin sağlamıştır.

Anadolu Ajansı sandık verilerini YSK'dan almamaktadır. Doğrudan sandık başından alarak sandık tutanağı, birleştirme tutanağı ve YSK teslimi gibi bir süreden tasarruf etmektedir. Dolayısıyla ASP başta YSK'ya alternatif olan modelini AA'ya alternatif hale getirerek hata yapmıştır. Bu noktada ASP AA ile farklılaşan yöntemini açıklamayı sürece dahil etmediği için telafi de edememiştir.

Platform bileşenleri; sebep olduğu güven kaybının giderilmesi için gerekli önlemleri almak ve 24 Haziran Seçimlerinden öğrendikleri doğrultusunda daha etkin ve etkili bir biçimde gelecek dönemde çalışma iradesini ortaya koymaktadır.

Adil Seçim Platformu “Adil Seçim” için Takip Etmeye Devam Edecek

Adil Seçim Platformu ve gönüllü yapılar tarafından sandık güvenliğine dair yürütülen çalışmaların yanı sıra seçim sonuçlarına gölge düşüren ve YSK tarafından kamuoyu ile paylaşılması gereken durumlar söz konusudur. Bunların başında 142 belgesinin kullanılması ve seçmen listelerinin karşılaştırılması gelmektedir.

Adil Seçim Platformu; ilk bölümde de ifade edilen aşağıdaki soruları kamu nezdinde YSK'ya sormaya ve cevabını talep etmeye devam etme kararı almıştır.

1. Türkiye genelinde kaç kolluk gücüne/görevliye 142 belgesi verilmiştir?
2. Türkiye genelinde kaç görevli 142 belgesi kullanarak oy kullanmıştır?
3. YSK neden seçim tutanağında yer alan 142 belgesine ait sütunda yer alan bilgilerin rakamsal toplamını partilere iletmemektedir?
4. YSK neden sandık seçmen listesi ile askıya çıkan listeleri açık şekilde paylaşmıyor. Listelerin bir ve aynı olduğu YSK tarafından kanıtlanmalı.
5. Mernis'te hayatını kaybetmiş görünen ancak YSK'da seçmen olarak görünen kaç kişi vardır?
6. Oy pusulasının fotoğrafını paylaşan kişilere yönelik soruşturma açılacak mıdır?
7. Seçim günü yaşanan propaganda yasağı ihlali, güvenlik sorunları ve seçim yasağının çiğnenmesi vakalarına yönelik ne tür işlemler yürütülecektir?
8. Seçim sonuçları açıklanmadan sokağa çıkarak silahlı kutlama yaparak toplumun güvenliğini tehdit eden kişi ve gruplara yönelik soruşturma açılacak mıdır?
9. İçişleri bakanlığı tarafından dağıtılan tam yetki kartı nedir? Hangi mevzuata dayanarak ve hangi kriterlerle kişilere verilmiştir?
10. Seçim sabahı kaç zarf ve pusula gönderilmiştir. O gün kaç zarf ve pusula kullanılmıştır, artan zarf ve pusulalar ne yapılmıştır?

Çıkarılmış Dersler, Tavsiyeler

ASP bir seçim birliği olup seçim sürecindeki olaylara müdahalesi içinde yer alan partilerin inisiyatifi ile sınırlıdır. Genel politika dışında seçim süreci ve seçim gününe dair çıkardığı dersler aşağıda özetlenmiştir. Bu dersler aşağıdakiler ile sınırlı değildir.

- 1- Seçim programı ve partilerin programları arasındaki arayüz problemi baskın seçim kaynaklı süre kısıtı nedeniyle **şimdiden** giderilmelidir.
- 2- Yetişmiş/tecrübeli sandık görevlileri seçim gününde önemli rol oynamaktadır. Partiler sandık görevlileri konusunda seçim öncesinde eğitim çalışması yapmalıdır.
- 3- Seçim eğitim çalışmaları sandık tutanakları dışındaki, seçim hilelerini de kayıt altına almaya yönelik bilgileri içermelidir.
- 4- Seçim sonucu ilanı, yani AA'nın rolü ve seçim güvenliği farklı kavramlar olup ayrı yapılmalı ve çözüm üretilmelidir.
- 5- Bağımsız haber kaynağının bulunmadığı günümüz koşullarında mevcut iletişim araçlarının etkin ve doğru biçimde kullanılmasına yönelik kapasite arttırılmalıdır.
- 6- ASP'nin ortak organizasyonu ile tarafsız ve adil sandık görevlisi ve müşahitler yapısı ülke genelini tam olarak kapsamasa da geçmiş seçimlere göre daha geniş bir kapsama alanına sahip olduğu görülmektedir. Gelecek seçimlerde demokratik bir adil seçim birliği sürüdürülerek devletin sağlamadığı açık, şeffaf ve güvenilir seçim organizasyonu sağlanmalıdır.
- 7- Seçim ihlallerinin yoğunlaştığı illerde seçim güvenliğinin sağlanmasına yönelik detaylı çalışmalar yapılmalıdır.
- 8- Seçim günü görev alan kişilerin seçim ihlallerine yönelik nitelikli kanıt ve veri toplanmasına dair bilgi edinmeleri sağlanmalıdır.

Sonuç

24 Haziran seçimleri demokratik, adil ve eşit koşullar altında gerçekleşmemiştir. Adil seçim organizasyonu için yasalarla düzenlenmiş koruyucu tüm düzenlemeler kısa sürede ortadan kaldırılmıştır. Basın – yayın kuruluşlarından kamu kaynaklarına kadar tüm olanaklar tek yanlı olarak kullanılmış, seçmen iradesi manipüle edilmiştir. Seçim günü, değil sandık güvenliğinin sağlanması tam tersine can kaybına varan güvensiz bir ortamın oluşmasına zemin hazırlanmış ve göz yumulmuştur. Bu koşullar altında 24 Haziran Seçimleri süreçlerin tamamında adaletsiz bir seçimdir.

Seçimler tamamlanmış olsa da 142 belgesinin kullanımı, pusula görüntüsü paylaşan kişiler hakkında yasal işlem başlatılması, sandık listelerinde uyumsuzluk, açık oy kullanımı yapılan sandıklar hakkında işlem yapılması gibi birçok konu başlığı için süreç kapanmamıştır. Gereken şeffaflık ve adalet sağlanana kadar bu soruların sorulması ve takip edilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin önünde bulunan Yerel Seçim takvimi benzeri tehditleri barındırmaktadır. Yerel seçimlerin adil koşullarda gerçekleşmesi her zamankinden daha fazla iş birliği ve ortaklığı gerektirmektedir. Bu sebeple öğrenilmiş dersler ışığında iktidar dışındaki tüm politik ve demokratik grupların yerel seçimler için bugünden başlayarak birlikte çalışmaya ve seçmen iradesini her tür manipülasyona karşı korumaya ihtiyacı ve sorumluluğu vardır.

Sonuç olarak; eşitsiz koşullarda gerçekleşen 24 Haziran Seçimleri hatalardan ders çıkarma ve daha iyi örgütlenme konusunda bir olanak sunmaktadır. İktidarın tüm süreçlere yayılan eşitsiz tavrı ancak kolektifleşme, daha fazla bilgilenme ve bilgilendirme ve daha sıkı bir takiple etkisizleştirilebilir.